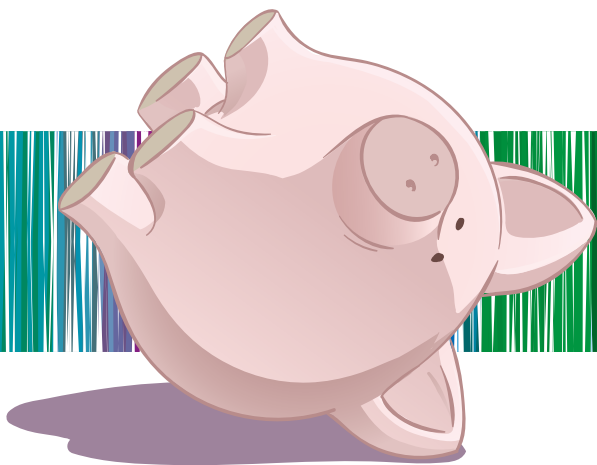

Upadłość konsumencka krok po kroku

Stowarzyszenie Krzewienia
Edukacji Finansowej

Upadłość konsumencka krok po kroku

W związku z rosnącym zainteresowaniem tematyką upadłości konsumenckiej wśród klientów Ośrodków Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego została stworzona broszura informacyjna, która ma na celu przybliżyć procedurę oraz usystematyzować wiedzę osób zainteresowanych ogłoszeniem upadłości. Treść niniejszej broszury jest wynikiem zebrania doświadczeń doradców z Gdyni, Warszawy, Białej Podlaskiej i Krakowa. Uwzględnia również praktykę niektórych sądów upadłościowych. Broszura stanowi jedynie podstawową bazę wiedzy na temat konsumenckiego postępowania upadłościowego, dlatego zaleca się osobom zainteresowanym kontakt z doradcą, zgodnie z podziałem terytorialnym wskazanym na stronie internetowej www.skef.pl w zakładce „Pogotowie dla zadłużonych”. Pomoc doradców ODFiK w zakresie poradnictwa oraz wsparcia przy składaniu wniosków jest nieodpłatna.

Upadłość konsumencka – co to jest?

Upadłość konsumencka – potocznie określana jako bankructwo osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Procedura mająca na celu oddłużenie oraz zaspokojenie

wierzycieli, chociażby w minimalnej części. Upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny. Dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Domniemywa się, że dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące.

Podstawy do ogłoszenia upadłości

Przed wszystkim należy podkreślić, że aby sąd przychylił się do wniosku dłużnika, musi on wykazać, że stan niewypłacalności, w którym się znajduje jest wynikiem niezależnych od niego okoliczności. Oznacza to, że dłużnik zaciągając zobowiązanie był zdolny do spłaty długu zgodnie z harmonogramem, jednakże z powodu niezależnych od niego okoliczności możliwości finansowe pogorszyły się. Podstawą ogłoszenia upadłości może być przykładowo: nagła choroba, nieszczęśliwy wypadek, zwolnienie z pracy (bez winy zadłużonego). W zależności od oceny sądu podstawą lub jej brakiem do ogłoszenia upadłości jest popadnięcie w tzw. „pętlę zadłużenia”. Co do zasady „pętla zadłużenia”, oznaczająca zaciąganie nowych zobowiązań w celu spłaty już istniejących, jest przesłanką obciążającą dłużnika. Jednakże często zdarzają się orzeczenia korzystne względem osób dotkniętych problemem nadmiernego zadłużenia.

Kiedy sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości

Sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli:

- dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa;
- jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku w stosunku do dłużnika prowadzono postępowanie upadłościowe według przepisów w zakresie upadłości konsumenckiej, jeżeli postępowanie to zostało umorzone z innych przyczyn niż na wniosek dłużnika;
- jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku ustalony dla dłużnika plan spłaty wierzycieli uchylono z uwagi na jego niewykonanie;
- jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku dłużnik, mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości (najczęściej dotyczy byłych przedsiębiorców);
- jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku czynność prawna dłużnika została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli;

- jeżeli dane podane przez dłużnika we wniosku są niezgodne z prawdą lub niepełne, chyba że niezgodność lub niepełność nie są istotne.

UWAGA

Pomimo wystąpienia przesłanek do oddalenia wniosku sąd może uwzględnić wniosek, jeżeli przemawiają za tym względy humanitarne lub słuszności.

Co to są względy humanitarne i słuszności?

Klauzula względy humanitarne lub słuszności jest stosowana w wyjątkowych przypadkach, gdy w rzeczywistości istnieją podstawy do oddalenia wniosku, jednakże sytuacja życiowa w jakiej znajduje się dłużnik uzasadnia zastosowanie powyższych klauzul. Pojęcie względów słuszności i względów humanitarnych nie zostało zdefiniowane w ustawie. W postanowieniu Sądu Okręgowego w Częstochowie V Wydział Gospodarczy z dnia 15 lipca 2016 r., sygn. akt V Gz 123/16 możemy przeczytać (odnośnie względów słuszności i względów humanitarnych): *„Są to tzw. klauzule generalne, pojęcia wartościujące, które dają sądowi pewną swobodę decyzyjną i odwołują się do wartości pozaprawnych. (...) Względy słuszności odnoszą się do podstawowych*

norm moralnych i dobrych obyczajów. Sąd bada zasadność działania dłużnika, biorąc pod uwagę warunki, w jakich przyszło mu działać. Natomiast względy humanitarne dotyczą okoliczności dotyczących osoby dłużnika". Jako przykład względów humanitarnych sąd wskazuje np. wysoki poziom biedy dłużnika lub podeszły wiek. Względy słuszności i humanitaryzmu są badane i oceniane przez sąd indywidualnie. Nie ma jednoznacznych wytycznych, które wskazywałyby, co jest uważane za względy humanitarne lub słuszności.

Jak przygotować się do wniosku o ogłoszenie upadłości?

Praca nad wnioskiem rozpoczyna się od uporządkowania oraz skompletowania dokumentów. Najczęściej etap ten wymaga od osób zadłużonych największego zaangażowania. Pierwszą grupę dokumentów stanowią dokumenty związane z historią zadłużenia. Doświadczenie pokazuje, że klienci nie posiadają pełnej dokumentacji związanej z zadłużeniem, z tego powodu, że w ich natłoku niszczą je, wyrzucają lub zwyczajnie nie odbierają korespondencji. Próba odzyskania dokumentacji jest praktycznie niemożliwa, a jeśli nawet powiedzie się, wymaga znacznego nakładu pracy i czasu. Dlatego zaleca się, aby na bieżąco segregować dokumentację. Dobrym rozwiązaniem uporządkowującym dokumenty jest prowadzenie segregatora, gdzie

jedna koszulka biurowa będzie odpowiadała jednemu zadłużeniu. Dokumenty w koszulce powinny być poukładane tak, aby wskazać historię zadłużenia tj. od jego powstania, aż do teraz. Postępując się przykładem zadłużenia związanego z umową kredytu, uporządkowanie dokumentów powinno być następujące: umowa kredytu, harmonogram spłat, wezwania do zapłaty, wypowiedzenie umowy, ewentualnie informacja o zmianie wierzyciela i wezwania do zapłaty (w przypadku sprzedaży długu), nakaz zapłaty, pisma związane z postępowaniem egzekucyjnym.

Kolejną grupą dokumentów, którą należy skompletować są dokumenty związane z uzasadnieniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, wykazujące brak zawinienia dłużnika, co do powstania stanu niewypłacalności. Należą do nich np. wypowiedzenie umowy o pracę, świadectwo pracy, historia choroby, wyrok rozwodowy.

Ostatnią grupę dokumentów, które obrazują sytuację dłużnika i wskazują na jego niewypłacalność są dokumenty związane z dochodami oraz wydatkami. Potwierdzeniem naszych dochodów może być umowa o pracę, zlecenia, decyzja o przyznaniu zasiłku, informacja o waloryzacji renty lub emerytury. Niektóre sądy wymagają dołączenia do wniosku wyciągu z rachunku bankowego oraz odpisu zeznania podatkowego. Potwierdzenia poniesionych wydatków powinny wskazywać

na miesięczne koszty utrzymania, np. czynsz, zapłata z tytułu najmu mieszkania, faktura za gaz, energię, internet, leki, bilet miesięczny oraz miesięcznie stałe wydatki związane z rehabilitacją lub z wychowaniem dzieci.

UWAGA

Sąd może wezwać do przedstawienia innych dokumentów. Należy pamiętać, że etap przygotowania jest istotny również ze względu na fakt, iż w przypadku złożenia wniosku do sądu z niekompletną dokumentacją sąd wezwie dłużnika do uzupełnienia braków formalnych poprzez przedłożenie odpowiednich dokumentów w terminie 7 dni od dnia doręczenia wnioskodawcy wezwania. Kierując się doświadczeniem należy wskazać, że nie jest możliwe skompletowanie dokumentacji w terminie tygodnia, jeżeli wcześniej nie podjęto odpowiednich działań.

Gdzie i jak składa się wniosek?

Co do zasady, dłużnik składa wniosek zgodnie z miejscem swojego zamieszkania do sądu rejonowego do wydziału gospodarczego. Wydziały gospodarcze znajdują się w miejscowościach, w których funkcjonują sądy okręgowe. Wniosek może być złożony osobiście w biurze podawczym lub przesłany pocztą na adres sądu. Wniosek należy złożyć na specjalnym formularzu, który można pobrać w sądzie lub poprzez stronę internetową Ministerstwa Sprawiedliwości. Wniosek

musi być pozbawiony braków formalnych. Opłatę, która wynosi 30 zł można wnieść w kasie sądu lub dokonać przelewu na odpowiedni rachunek bankowy sądu.

Jakie informacje są niezbędne do złożenia wniosku?

Dłużnik zobowiązany jest podać we wniosku następujące informacje, w zakresie każdego zadłużenia:

1. nazwę aktualnego wierzyciela;
2. siedzibę (adres) aktualnego wierzyciela;
3. wysokość wierzytelności – możliwie najbardziej bieżące dane w zakresie wysokości długu;
4. termin wymagalności wierzytelności – co do zasady należy wskazać termin wypowiedzenia umowy. W przypadku braku posiadania dokumentu wypowiedzenia umowy możliwe jest posłużenie się przed sądem terminem wezwania do zapłaty lub sądowego nakazu zapłaty, jednakże sąd może wezwać dłużnika do wskazania terminu wypowiedzenia umowy, bowiem jest to pierwszy termin, który wskazuje na wymagalność całego zobowiązania.

W przypadku zobowiązań innych niż te, które wynikają z zawartych umów kredytowych lub pożyczkowych, termin zapłaty powinien wynikać z faktury lub z umowy.

Należy wskazać, że dłużnik jest zobowiązany wskazać wszystkich swoich wierzycieli z tytułu wszelkich zadłużeń. Oprócz umowy pożyczki oraz kredytu, dłużnik, jeśli posiada powinien wskazać długi związane z czynszem, umową najmu, umową abonencką, z tytułu opłat za wodę, gaz, energię, z tytułu podatków, nieopłaconych składek ubezpieczeniowych. Na liście długów powinny się także znaleźć zobowiązania, które nie podlegają umorzeniu, tj. zobowiązania o charakterze alimentacyjnym, zobowiązania wynikające z rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, zobowiązania do zapłaty orzeczonych przez sąd kar grzywny, a także do wykonania obowiązku naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zobowiązania do zapłaty nawiazki lub świadczenia pieniężnego orzeczonych przez sąd jako środek karny lub środek związany z poddaniem sprawcy próbie, jak również zobowiązania do naprawienia szkody wynikającej z przestępstwa lub wykroczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem.

Istotną częścią wniosku jest uzasadnienie, w którym dłużnik wskazuje na okoliczności, które doprowadziły go do stanu niewypłacalności. Innymi słowy, dłużnik ma za zadanie przedstawienie historii popadnięcia w zadłużenie. Treść uzasadnienia powinna być logiczna oraz zwięzła, skupiająca się na okresie czasu, w którym dłużnik popadł w stan niewypłacalności.

Ogłoszenie upadłości i co dalej?

Sąd wydając postanowienie może orzec o:

1. ogłoszeniu upadłości danej osoby – pozytywne postanowienie względem wnioskodawcy
2. oddaleniu wniosku o ogłoszeniu upadłości – postanowienie negatywne względem wnioskodawcy

Upadłość powoduje szereg zmian w zakresie sytuacji prawnej upadłego. Przede wszystkim w przypadku kredytów/pożyczek jeszcze niewymagalnych, z dniem ogłoszenia upadłości stają się one wymagalne w całości; w przypadku małżonków powstaje rozdzielność majątkowa z mocy ustawy; postępowania egzekucyjne są zawieszane, a po uprawomocnieniu się postanowienia zostają umorzone; majątek upadłego staje się masą upadłościową, z której będą zaspokajani wierzyciele.

Ogłoszenie upadłości to dopiero pierwszy krok, rozpoczynający procedurę oddłużeniową. Co do zasady, po ogłoszeniu upadłości dłużnik nie zostaje od razu uwolniony od całego zadłużenia. Czynności względem majątku dłużnika rozpoczyna syndyk, który likwiduje jego majątek. Po likwidacji majątku ustalany jest plan spłaty wierzycieli, w ramach którego upadły dokonuje comiesięcznych wpłat na rzecz swoich wierzycieli.

Kim jest syndyk?

Syndyk zostaje powołany przez sąd w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości, a jego głównym zadaniem jest zajęcie i sprzedaż majątku stanowiącego własność upadłego. Majątek, którym wcześniej zarządzał upadły, po ogłoszeniu upadłości przechodzi pod zarząd syndyka. Ponadto, syndyk jest odpowiedzialny za powiadomienie o upadłości wszystkich wierzycieli upadłego oraz komorników, którzy prowadzą wobec upadłego postępowania egzekucyjne. Syndyk, po likwidacji majątku, aż do ustalenia planu spłaty wierzycieli, zajmuje emeryturę, rentę lub wynagrodzenie za pracę upadłego. Wysokość zajęcia nie jest prawnie określona, w związku z tym najczęściej syndyk stosuje przepisy kodeksu postępowania cywilnego w zakresie egzekucji prowadzonej przez komornika. Syndyk za swoją pracę otrzymuje wynagrodzenie, które jest pokrywane, co do zasady, z masy upadłościowej. Należy również wiedzieć, że wszystkie koszty poniesione przez syndyka obciążają upadłego.

Czy syndyk może sprzedać nieruchomości należącą do upadłego?

Majątek należący do upadłego staje się masą upadłościową. Jeżeli upadły posiada nieruchomości, ona również wchodzi w skład masy upadłościowej. Syndyk dokonuje sprzedaży nieruchomości a środki z niej uzyskane prze-

znacza na pokrycie długów upadłego. Sprzedaż nieruchomości powinna nastąpić po cenach rynkowych w drodze przetargu lub aukcji. Jeżeli w skład masy upadłości wchodzi lokal mieszkalny albo dom jednorodzinny, w którym zamieszkuje upadły, a konieczne jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych upadłego i osób pozostających na jego utrzymaniu, z sumy uzyskanej z jego sprzedaży wydziela się upadłemu kwotę odpowiadającą przeciętnemu czynszowi najmu lokalu mieszkalnego w tej samej lub sąsiedniej miejscowości, za okres od dwunastu do dwudziestu czterech miesięcy.

Co to jest plan spłaty?

Plan spłaty wierzycieli zostaje ustalony po wykonaniu ostatecznego planu podziału środków uzyskanych ze spieniężenia majątku upadłego, a gdy z uwagi na brak majątku upadłego plan podziału nie został sporządzony – po zatwierdzeniu listy wierzytelności i po wysłuchaniu upadłego, syndyka i wierzycieli.

Plan spłaty ma na celu zaspokojenie wierzycieli, chociażby w minimalnym zakresie. W postanowieniu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli sąd określa zakres i czas trwania planu w czasie nie dłuższym niż 36 miesięcy. Sąd bierze pod uwagę m.in. możliwości zarobkowe upadłego oraz koszty jego utrzymania. Podstawowym obowiązkiem upadłego jest terminowa i rzetelna realizacja ustalonego planu spłaty, czyli

dokonywanie comiesięcznych wpłat w terminie i kwocie określonej przez sąd, z podziałem na poszczególnych wierzycieli. Jeżeli upadły, z uzasadnionych przyczyn (np. utrata pracy), nie może wywiązać się z obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli, na jego wniosek, sąd może zmienić plan spłaty. Upadły ma obowiązek złożenia corocznego sprawozdania z realizacji planu spłaty wierzycieli. W sytuacji, gdy brak możliwości wywiązania się z obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli ma charakter trwały i wynika z okoliczności niezależnych od upadłego, sąd może uchylić plan spłaty i umorzyć niespłacone zobowiązania upadłego.

Kiedy zobowiązania upadłego ulegają umorzeniu?

Po wykonaniu przez upadłego planu spłaty wierzycieli, zobowiązania które nie zostały zaspokojone w wyniku planu podziału środków uzyskanych ze sprzedaży majątku upadłego, a następnie w wyniku realizacji planu spłaty wierzycieli, zostają umorzone.

Zobowiązania upadłego mogą ulec umorzeniu bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeśli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli. W obu sytuacjach odpowiednie postanowienie o umorzeniu wydaje sąd upadłościowy.

UWAGA

Nie podlegają umorzeniu zobowiązania o charakterze alimentacyjnym, zobowiązania wynikające z rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, zobowiązania do zapłaty orzeczonych przez sąd kar grzywny, a także do wykonania obowiązku naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zobowiązania do zapłaty nawiązki lub świadczenia pieniężnego orzeczonych przez sąd jako środek karny lub środek związany z poddaniem sprawcy próbie, jak również zobowiązania do naprawienia szkody wynikającej z przestępstwa lub wykroczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem oraz zobowiązania, których upadły umyślnie nie ujawnił, jeżeli wierzyciel nie brał udziału w postępowaniu.

Czy były przedsiębiorca może ogłosić upadłość konsumencką?

Sytuacja byłego przedsiębiorcy jest bardziej skomplikowana, bowiem, co do zasady, powinien on złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości przedsiębiorcy w odpowiednim czasie, gdy prowadził jeszcze działalność gospodarczą. W przypadku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości jako konsument, były przedsiębiorca powinien powołać się na względy słuszności lub humanitaryzmu, które uzasadniają skorzystanie z tego trybu upadłości. Były przedsiębiorca może złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości

konsumenckiej dopiero po jego wykreśleniu z odpowiedniego rejestru. Ogłoszenie upadłości byłego przedsiębiorcy, na podstawie przepisów upadłości konsumenckiej, wymaga indywidualnego podejścia do każdej sprawy, stąd trudno jest jednoznacznie wskazać szanse na pomyślne rozpatrzenie wniosku przez sąd.

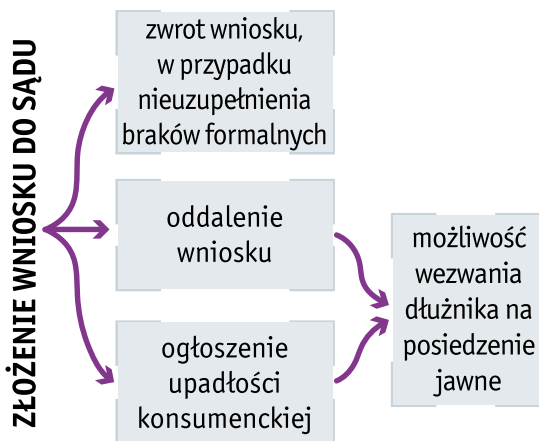
Krótkie pytania i odpowiedzi:

- czy zadłużony musi posiadać majątek, aby ogłosić upadłość? – nie
- czy istnieje możliwość złożenia jednego wniosku ze współmałżonkiem? – nie ma takiej możliwości, każdy z małżonków musi złożyć wniosek oddzielnie
- czy majątek wspólny małżonków wchodzi do masy upadłościowej? – tak, wchodzi, jednakże małżonek upadłego może dochodzić w postępowaniu upadłościowym należności z tytułu udziału w majątku wspólnym, zgłaszając tę wierzytelność sędziemu-komisarzowi
- czy rozdzielnosc majątkowa chroni majątek drugiego małżonka? – tak, jeśli umowa o rozdzielnosc majątkową została sporządzona co najmniej dwa lata przed złożeniem wniosku
- czy do masy upadłości wchodzi czyniona darowizna przez upadłego? – nie, jeśli została dokonana co najmniej na rok przed złożeniem wniosku

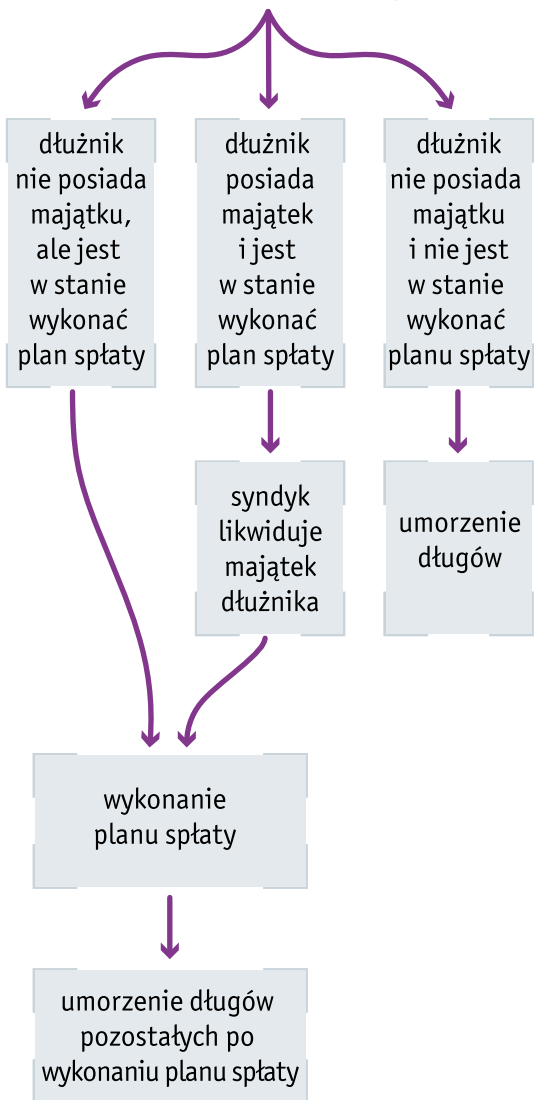
- czy po ogłoszeniu upadłości nadal jest prowadzona egzekucja komornicza, co do długów wskazanych na liście wierzycieli? – nie jest prowadzona, postępowanie egzekucyjne zostaje umorzone po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości
- czy wobec poręczyciela, który nie ogłosił upadłości, umowa kredytu jest w całości wymagalna, po ogłoszeniu upadłości kredytobiorcy? – nie jest, poręczyciela obowiązuje harmonogram spłaty, jeżeli umowa kredytu nie została wypowiedziana przed ogłoszeniem upadłości
- czy wobec współkredytobiorcy, który nie ogłosił upadłości, kredyt jest w całości wymagalny, po ogłoszeniu upadłości drugiego współkredytobiorcy? – nie jest, współkredytobiorcę obowiązuje harmonogram spłaty kredytu, jeżeli umowa kredytu nie została wypowiedziana przed ogłoszeniem upadłości
- czy od postanowienia sądu o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości można się odwołać? – tak, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem
- czy hazardzista może ogłosić upadłość konsumencką? – nie można udzielić jednoznacznej odpowiedzi, jeżeli hazard jest rozpoznany jako choroba, istnieją szanse na ogłoszenie upadłości
- czy jest obowiązkowe przeprowadzenie

przed sądem podczas rozpoznawania wniosku o ogłoszenie upadłości posiadzenia jawnego, tzn. takiego na którym musi się pojawić dłużnik – nie, zależy to od decyzji sądu

- w jakim czasie sąd rozpoznaje wniosek o ogłoszenie upadłości, po jego wniesieniu przez upadłego? – nie ma wyznaczonego terminu w jakim wniosek powinien być rozpoznany, zazwyczaj sądy wydają postanowienia w ciągu 2-3 miesięcy od złożenia wniosku
- czy w przypadku zmiany sytuacji majątkowej upadłego plan spłaty wierzycieli może zostać zmieniony? – tak, może
- czy osoba prowadząca działalność rolniczą może ogłosić upadłość konsumencką? – tak, może jeżeli nie prowadzi dodatkowo działalności gospodarczej

OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI PRZEZ SĄD

DANE KONTAKTOWE

www.pogotowiedlazadluzonych.pl

- **Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumentckiego w Krakowie**
ul. Rynek Dębnicki 13/5
30-319 Kraków
tel.: 12 684 35 83
e-mail: odfik-krakow@skef.pl
- **Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumentckiego w Gdyni**
ul. Legionów 126
81-472 Gdynia
tel.: 58 624 98 72
e-mail: odfik-gdynia@skef.pl,
e-mail: ptokarczyk@skef.pl
- **Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumentckiego w Warszawie**
ul. Generała Wł. Andersa 37/59a
00-159 Warszawa
tel.: 22 848 08 46
e-mail: odfik-warszawa@skef.pl
- **Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumentckiego w Białej Podlaskiej**
ul. Francuska 136
21-500 Biała Podlaska
tel.: 83 411 10 47
e-mail: odfik-bialapodlaska@skef.pl

Pomoc doradców ODFiK w zakresie poradnictwa oraz wsparcia przy składaniu wniosków jest nieodpłatna.